

Вежбе 5 - време, синхронизација

Радован Туровић - Алекса Ђукић

Време

- Понекад је неопходно да водимо рачуна о протеклом времену током програма.
- Ми то највише користимо за симулације, али се користи и када желимо да рачунар садржи фину контролу времена.
- Ц++ нуди софистициран систем који то омогућава

Пропорција (std::ratio)

- Класа за аритметичке операције са рационалним бројевима у време превођења (енг. *compile time*).
  - `typedef ratio<1, 1000> milli; // npr. metar 1 je 1000 milimetara`
- Предефинисани типови:
  - nano
  - micro
  - milli
  - centi
  - deci
  - deca
  - hecto
  - mega
  - ...

Мерење времена у језику Ц++

- Све је у простору имена `std::chrono`.
- Битне су 3 класе:
  - `std::chrono::duration` - временски период/интервал (између два тренутка у времену)
  - `std::chrono::time_point` - тренутак у времену (измерен часовником)
  - `std::chrono::Clock` - часовник

Временски период

- Представљен класом `std::chrono::duration`.
- Предефинисани типови:
  - `hours`
  - `minutes`
  - `seconds`
  - `milliseconds`
  - `microseconds`
  - `nanoseconds`
  - ...

Временски период

Предефинисани типови временских периода:

```
typedef duration<long, ratio<60>> minutes;  
typedef duration<long> seconds;  
typedef duration<long, milli> milliseconds;
```

- први параметар шаблона - тип интерне евиденције о времену (може бити било који бројчани тип)
- други параметар шаблона - однос (енг. *ratio*) према референтној јединици: секунди

Временски период

```
typedef duration<long, ratio<60>> minutes;  
minutes m1(3); // 3: tokom upotrebe se  
           //   preračunava u sekunde [180s]  
minutes m2(5);  
minutes m3 = m1 + m2; // 8 minuta [480s]  
typedef duration<double, milli> dms;  
dms dm1(1.3);  
dms dm2(5);  
dms dm3 = dm1 + dm2; // 6.3  
dms dm4 = dm1 + m1; // 180 001.3 = 3 min + 1.3ms  
minutes m4 = m1 + dm2;  
// linija iznad se ne kompajlira! Gubitak preciznosti!  
milliseconds m5 = dm1;  
// linija iznad se ne kompajlira! G. P.! [double->long]
```

Тренутак у времену

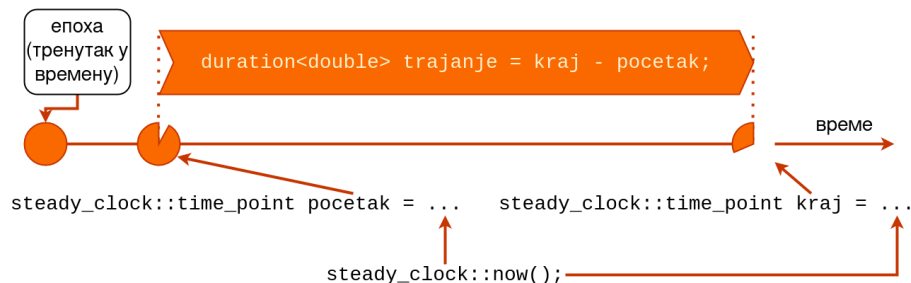
- Представљен је класом `std::chrono::time_point`.

- Представља **епоху** плус или минус временски период (енг. *duration*).
- Епоха је унапред фиксиран моменат у времену!
  - за *UNIX* системе то је типично 1.1.1970. у 00:00 GMT.
- Тренутно време се може сазнати позивом методе `now()` неког од часовника.

Часовник

- Бележи протекло време од почетка епохе. Стандард дефинише 8 часовника, од којих су наредна 3 ту од C++11 стандарда:
  1. `std::chrono::system_clock` - базиран на системском сату, подесан за приказ календарских информација кориснику (приказ у облику датума и времена) али због скокова није најподеснији за мерење трајања операција
  2. `std::chrono::steady_clock` - увек монотono растући, најадекватнији за мерење операција
  3. `std::chrono::high_resolution_clock` - часовник највише могуће прецизности; неретко се може наићи на ситуацију да је већ 2. сат најпрецизнији па су исти

Приказ односа појмова о времену

Привремено заустављање активности нити

- Понекад хоћемо да нит сачека не услов већ неки период времена.

```
using namespace chrono;
// ...
this_thread::sleep_for(seconds(1));
// такође, од standarda c++14 може и:
this_thread::sleep_for(1s);
```

Синхронизација

- У примерима са претходног часа су ресурси били у спремном стању тако да је било довољно приступ ресурсима ограничити на једну нит у једном тренутку.
- Међутим, поставља се питање да ли је таква врста контроле приступа *довољно* добра увек?

Пример: нервозни паркинг (04_parking)

```
// parking.hpp
void udji(int rbr) {
    while (true) {
        unique_lock<mutex> lock(m);
        if (stanje == SLOBODAN) {
            stanje = ZAUZET;
            break;
        }
    }
}
```

Оптерећење рачунара

- Отворимо нов терминал и у њему покренемо наредбу: `top`
  - за Виндовс ентузијасте ту је таск менаџер.
- Увидети тренутно стање искоришћености процесора.
- Покренемо пример 04_parking и пратимо промене стања.
- Шта се десило?

Активно чекање

- Активно чекање је појава непрестаног покушавања приступа ресурсу све док он не буде слободан за коришћење.
- У претходном примеру смо видели да решење функционише, али да преоптерећује рачунар без потребе.
- Како бисмо решили проблем активног чекања?

`std::condition_variable`

- Класа `std::condition_variable` управо решава проблем активног чекања.
- Ради искључиво са објектима класе `std::unique_lock`.
- Подржава операције:
  - `wait()`

- notify_one()
- notify_all()
- У пракси опонаша ред чекања јер води евиденцију о свим нитима које покушавају да заузму пропусницу.

Пример: прво ја

```
...
thread nit1([&m, &prvi, &prvi_prosao] {
    unique_lock<mutex> l(m);
    while (!prvi)
        prvi_prosao.wait(l);
    cout << "Sacekali smo prvog!" << endl;
}), nit2([&m, &prvi, &prvi_prosao] {
    unique_lock<mutex> l(m);
    prvi = true;
    cout << "Prvi zavrshio." << endl;
    l.unlock();
    prvi_prosao.notify_one();
});
...
```

Пример: стрпљив паркинг (04_parking)

```
// parking.hpp
void udji(int rbr) {
    unique_lock<mutex> l(m);
    while (stanje == ZAUZET) {
        slobodan.wait(l);
    }
    // alternativa za while petlju:
    // slobodan.wait(l, [&this]{return stanje != ZAUZET});
    stanje = ZAUZET;
}
```

Лажно буђење

- Зашто while (stanje == ZAUZET) а не if (stanje == ZAUZET)?
- Приликом позива методе wait() нит улази у стање чекања (спава), све док се експлицитно не “пробуди” позивом notify_one() или notify_all().
- Ова појава се назива лажно буђење (*spurious wakeup*).
- *Linux* имплементација *POSIX* нити дозвољава да се нити пробуде спорадично, чак и у случају када услов није испуњен.

- Због тога, потребно је услов проверити још једном након буђења, а уколико је буђење било лажно, поново “успавати” нит.